

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU YAYINLARI
VI. Dizi - Sayı : 5

ORD. PROF. MÜKRİMİN HALİL YINANÇ
MAKALELER

Hazırlayanlar

Fahmeddin BAŞAR – İlyas GÖKHAN – Ömer Hakan ÖZALP

ANKARA, 2017

BÜYÜK HÜKÜMDAR FATİH SULTAN MEHMED (1)¹³⁶

O, Anadolu'yu birleştirmek hususundaki faaliyeti ve Avrupa'da yaptığı fütuhatla milletimizin büyük kurucusu, Türklüğün ve Müslümanlığın büyük kahraman mücahidi vasıflarını ihraz, aynı zamanda devlet adamlığı ve medeniyetçi vasıflarıyla da dünya tarihi içinde çok mühim bir yer işgal etmektedir.

Bin yıldan fazla süren Doğu Roma imparatorluğuna son veren ve ortaçağı kapayarak yeni çağı açan Fatih Sultan Mehmed II, babalarının çizdiği fütuhat –yani hristiyanlar elinden memleket zaptetmek ve ülkeler açmak–, Anadolu'yu birleştirmek hususundaki programlarını yürütmekte çok ileri gitmiş, birinci bakımdan Türklüğün ve Müslümanlığın büyük kahramanı ve din mücahidi, ikinci bakımdan da milletimizin büyük kurucularından biri olmuştur.

Fatih'in bundan başka kanunculuğu, yani devlet adamları ve aynı zamanda asrının ulemasını himaye ederek veya muhtelif ülkeler ve iklimlerden İstanbul'a getirterek memleketini ve bilhassa payitahtını büyük bir kültür merkezi yapmaya çalışması, Türkçe, Arapça, Farsça birçok kitaplar yazdırarak fikir ve ilim boşluğumuzu doldurtmaya uğraşması, aynı zamanda gerek kendinin ve gerekse devlet erkânının, ümerasının her tarafta dinî ve ilmî müesseseler vücuda getirmeleri de bu hükümdarın diğer vasıflarına bir de medeniyetçi sıfatı ilave etmektedir.

Bu dört vasıftan en büyüğü şüphe yok ki onun gaza, cihat ve açış vasfıdır. Bu hususta Müslümanlığın kuruluşundan beri ülke açan İslâm ümmetinin arasında kudsiyet kazanan sahabelerden, tâbiünden olan büyük mücahitlerin hiçbirinden geri kalmaz. Hatta bu hususta onların bir kısmına tefevvuk bile eder. Bu büyük mücahitler ve gaziler içinde Suriye'yi açan Halid ibni Velid, Irak'ı açan Sâd bin Ebi Vakkas, Mısır'ı açan Amr ibn As, Şimali Afrika'yı açan Ukbe bin Nâfi ve Hassan bin Numan, İspanya'yı açan Musa bin Nusayr, Türkistan'ı açan Kuteybe bin Müslim gibi Hicret'in birinci asrının büyük fatihlerinden sonra İslâm tarihinde açma devrinin durmaya yüz tuttuğu görülmektedir.

¹³⁶ Mükrimin Halil, "Büyük Hükümdar Fatih Sultan Mehmed (1)", *Tasvir-i Efkâr*, sayı: 5406-1049, 30 Mayıs 1943, s. 2.

IX. milat asrının ikinci yarısında Afrika'da teessüs eden Ağleboğulları gaza ve cihada başlayarak Sicilya ve Sardunya'yı, Korsika'yı ve İtalya'nın cenubundaki bazı bölgeleri aşmışlardı.

Fakat bundan sonra XI. asra kadar fütuhat durmuş ve hatta İslâmlar birçok yerlerde, bilhassa Bizans cephesinde gerilemeye başlamışlar. İlk Müslümanlık asrında fethetmiş oldukları Anadolu'nun şark ve cenup kısımlarını bile elden çıkarmışlardı. Fakat XI. milat asrı başka bir asır oldu. Bu asırda Türk ırkı İslâm ümmetinin hâkim sınıfı ve bütün İslâm dünyasının siyaset ve idare elemanı oldu. Bu asırda Sebük¹³⁷ Tekinoğlu Sultan Mahmud'la oğlu Mesud ve onun oğlu Mevdud Hindistan ülkesini açıp İslâm kışverine zamm ederlerken diğer taraftan İran'ı ve bütün Ön Asya'yı alan Selçuk-oğulları da kendi il ve uluslarını bu ülkelere yaydılar, kuvvet ve savletlerinin bütün şiddetini Bizans'a çevirdiler, Sultan Tuğrul Bey'le yeğeni Alparslan ve onun oğlu Melikşah gibi büyük imparatorlar zamanında Anadolu kıtası gerek bu sultanların bizzat gazaları ve gerekse onların amca-zadelerinin ve serdarlarının yaptıkları cihatlar ve muharebeler neticesinde baştanbaşa fethedildi.

Türk ırkının İslâm kışverine ilave ettiği yeni fütuhat işte bu iki ülkedir: Hindistan ve Anadolu. Fakat bunlardan Anadolu'nun açılması ve Türk ırkının bu ülkeye yerleşmesi istikbalde dünya tarihi için en muazzam bir hadise olacaktır. Yerleştiklerinin ve Anadolu'da ayrıca bir devlet kurduklarının ferdasındadır ki yeni fatihler kendilerini bu ülkeden geri atmak isteyen bütün hristiyan dünyasının hücumuna maruz kaldılar.

Bu taarruz ve mücadele bir asır devam etti. Anadolu bu asırda, yani bütün XII. asır içinde kan ve ateş içinde kaldı, nihayet asrın sonunda kat'i ve ebedi muzafferiyet bizim elimize geçti, hristiyanların bütün emelleri de suya düştü. Cereyan eden bu kanlı mücadele zamanında Selçuk-oğulları bir taraftan Anadolu'nun büyük ve müstakil emirliklerini, prensliklerini ortadan kaldırmışlar, XIII. asır başında hemen hemen bugünkü bütün Anadolu'yu kaplayan merkezî bir devlet kurmuşlardı. XIV. asrın başında yıkılan Anadolu krallığının yerine birçok prenslikler kaim ol-

¹³⁷ Ash "Subek" şeklindedir. (haz.)

muş ve bunlar birbirleriyle bitmez tükenmez bir savaşa girişmiş, memleketimizi ve vatanımızı bu harpler bir yangına çevirmişti ve tıpkı orta zaman İtalya'sında ve diğer Avrupa memleketlerinde olduğu gibi bu prenslikler ve bilhassa condottier'lerle dolmuştu. Bu beyliklerden birisi de Marmara havzasında teşekkül eden Ertuğrul oğlu Osman Bey'in beyliği idi. Şayan-ı dikkattir ki XIV. asırdaki bütün Anadolu prenslikleri ve hanedanları içinde evvelki büyük hanedana (Selçuk-oğulları'na) halef olmak, yani hem gaza ve cihat prensiplerine sadık kalıp yeni hristiyan ülkesi açmak ve aynı zamanda millete ve vatana birlik vermek prensiplerine en ziyade sadık ve layık olanı bu Ertuğrul oğlunun ailesi olmuştur.